

Beata Jamrógiewicz¹

Sprawozdanie z konferencji naukowej
Socjologia – szkoły, paradygmaty, kierunki badań.
Warsztaty mistrzów – edycja 2018,
5 czerwca 2018 r., Rzeszów

W czerwcu 2018 r. na Uniwersytecie Rzeszowskim odbyła się I Konferencja Naukowa Doktorantów pod nazwą „Socjologia – szkoły, paradygmaty, kierunki badań. Warsztaty mistrzów – edycja 2018”. Wydarzenie zorganizowane zostało przez doktorantów Instytutu Socjologii Wydziału Socjologiczno-Historycznego Uniwersytetu Rzeszowskiego pod opieką naukową kierownika studiów doktoranckich dr hab. Beaty Szluz, prof. UR. Wydarzenie to zostało objęte honorowym patronatem JM Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego prof. dr hab. Sylwestra Czopka, Marszałka Województwa Podkarpackiego Władysława Ortyła i Wojewody Podkarpackiego Ewy Leniart. Wystąpienia prelegentów, dyskusje oraz panele warsztatowe odbyły się według następującego planu:

- a) wystąpienie inauguracyjne na otwarcie konferencji – dr hab. Krzysztof Czekaj, prof. Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie,
- b) wystąpienia prelegentów w panelu ogólnym – dr hab. Iwona Przybył, prof. Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz dr hab. Agnieszka Pawłowska, prof. Uniwersytetu Rzeszowskiego.
- c) dyskusja ekspertów wokół wystąpienia inauguracyjnego, do której zaproszono także: dr hab. Krzysztofa Malickiego, prof. UR, oraz dr hab. Krystynę Leśniak-Moczuk, prof. UR. Na konferencję nie mógł przybyć z ważnych powodów osobistych prof. dr hab. Marian Malikowski,

¹ Mgr Beata Jamrógiewicz, doktorantka Instytutu Socjologii, Wydział Socjologiczno-Historyczny, Uniwersytet Rzeszowski, al. Rejtana 16c, 35-959 Rzeszów, e-mail: beataagnieszka01@wp.pl

o czym poinformowała moderator spotkania dr hab. Beata Szluz, prof. UR. Trzecia część konferencji to panele warsztatowe, które zrealizowano w czterech modułach tematycznych w następującej obsadzie eksperckiej:

– **Socjologia problemów społecznych, socjologia rodziny i praca socjalna**

Ekspersi: dr hab. Iwona Przybył, prof. UAM, dr hab. Beata Szluz, prof. UR i dr Barbara Marek-Zborowska, UR (moderator). Doktoranci/prelegenci: Barbara Skawina (UR), Iryna Drozd (UR), Krystyna Cybulska-Machowska (UR), Izabela Bentkowska-Furman (UR)

– **Socjologia kultury i sztuki, świadomość historyczna i pamięć zbiorowa**

Ekspersi: dr hab. Krzysztof Malicki, prof. UR, dr Wojciech Broszkiewicz, UR (moderator). Doktoranci/prelegenci: Beata Jamrógievicz (UR), Marta Kisała-Bednarz (UR), Agata Sulikowska-Dejena (UR) oraz Andrzej Wajda (UR).

– **Socjologia miasta i rozwój regionalny**

Ekspersi: dr hab. Krzysztof Czekaj, prof. UP, dr Hubert Kotarski, UR (moderator) i dr Mariusz Palak (moderator). Doktoranci/prelegenci: Edwin Olczak (UŁ), Joanna Polak (UR), Paweł Szczęch (UR).

– **Socjologia gospodarki i pracy, samorząd terytorialny i społeczności lokalne**

Ekspersi: dr hab. Krystyna Leśniak-Moczuk, prof. UR, dr hab. Agnieszka Pawłowska, prof. UR, oraz dr Karolina Cynk (moderator). Doktoranci/prelegenci: Grzegorz Smoliński (UW), Krzysztof Jamróży (UR), Iwona Rzeszutek (UR)

Przygotowanie konferencji pod kątem takiego profilu metodycznego wymagało szczególnego wysiłku ze strony komitetu organizacyjnego. To pasja naukowa doktorantów, ich zaangażowanie i konsekwencja doprowadziły do zorganizowania tego niecodziennego spotkania mistrzów i adeptów z dziedziny socjologii. Mając na uwadze fakt, że konferencje w takiej formule nie należą do częstych, warto chociażby w zarysie wyjaśnić motyw, wyartykułować cel i główne założenia spotkania. Nadrzędnym celem konferencji było stworzenie młodym badaczom możliwości bezpośredniego spotkania z ekspertami, zaprezentowania koncepcji rozpraw doktorskich, założeń metodologicznych dysertacji, wymiany opinii i poglądów na temat eksplorowanego tematu badawczego.

Jak sami wskazują, wytyczony na samym początku kierunek i cel badań bardzo często w trakcie późniejszego procesu badawczego wymaga dookreślenia o istotne detale metodologiczne. Zaprezentowanie

w dysertacji dojrzałego warsztatu badawczego, jak i klarowne eksplikowanie treści wiąże się z opanowaniem umiejętności formułowania celów i problemów badawczych oraz propozycji ich rozwiązania, tzn. adekwatnym instrumentarium badawczym. Takich kompetencji nie zdobywa się od razu. Ponadto można założyć, że chyba u każdego początkującego naukowca jest czas, kiedy pojawia się potrzeba konfrontacji przyjętej formuły dysertacji i orientacji badawczej z szerszą opinią, pogłębionej analizy zawartości pracy pod czujnym okiem mistrza. Ponadto dokonujące się współcześnie przemiany celów i sposobu kształcenia uniwersyteckiego oraz informatyzacja cywilizacji naszego wieku sprawiły, że pojawia się tęsknota za modelem platońskiej Akademii, gdzie w ogrodach przechadzali się wielcy filozofowie otoczeni grupką uczniów. Nawiązując do powyższej myśli, trzeba powiedzieć, że co prawda nie udało się odtworzyć scenerii Gaju Akademososa, ale to nie przeszkadzało w tym, aby w gościnnych murach Uniwersytetu Rzeszowskiego serdecznie przyjąć i zaprosić do wspólnej uczyty intelektualnej przybyłych Gości: przedstawicieli ośrodków naukowych z Polski oraz z Czech, pracowników naukowo-dydaktycznych UR oraz doktorantów.

Konferencję zainaugurował dr hab. Wojciech Walat, prof. UR, prorektor ds. studenckich i kształcenia Uniwersytetu Rzeszowskiego, który serdecznie przywitał jej uczestników, wyrażając przy tym podziękowanie dla organizatorów spotkania. W dalszej kolejności głos zabrała dr. hab. Beata Szluz, prof. UR, która przybliżyła cel spotkania oraz moderowała główny panel konferencji. Cykl wystąpień rozpoczął wykład inauguracyjny Krzysztofa Czekaja z Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Wystąpienie prelegenta w autoreferacie pt. *Szkoła chicagowska w socjologii: tradycja i współczesne aplikacje do rzeczywistości w Polsce* w całości nawiązywało do przypadającej w tym roku 100. rocznicy wydania dzieła *Chłop polski w Europie i Ameryce* Floriana Znanieckiego i Williama Isaaca Thomasa. Autor referatu przypomniał, że dzieło to po dziś dzień stanowi kamień milowy w socjologii empirycznej. Mając na uwadze konieczność przeprowadzenia logicznego dowodu w podniesionym temacie, prelegent w kunsztowny sposób omówił fenomen szkoły chicagowskiej w socjologii amerykańskiej i światowej. Przedstawił główne nurty szkoły chicagowskiej: kwestie i problemy społeczne w monografiach chicagowskich, konceptualizację i operacjonalizację „fundamentów” metodologicznych i metodycznych szkoły. Podkreślił, że w latach 20. i 30. XX w. szkoła chicagowska wywierała decydujący wpływ na rozwój socjologii w Stanach Zjednoczonych. Do jej najważniejszych przedstawicieli należeli: Rober E. Park, Florian Znaniecki, George H. Mead, William Isaac Thomas. Główna tematyka

badawcza szkoły chicagowskiej obejmowała miejski styl życia i jego społeczne konsekwencje, a także sam społeczny proces urbanizacji. Przedstawiciele tej szkoły stworzyli obowiązujące do dziś teoretyczne podstawy ekologii społecznej, rozwinęli również symboliczny interakcjonizm oraz wprowadzili do socjologii stosowaną ciąglez powodzeniem metodę badań terenowych (sondaże, obserwacje uczestniczące, badania społeczności lokalnych). Na zakończenie swojego wystąpienia autor przypomniał raz jeszcze, że szkoła chicagowska wywarła ogromny wpływ na rozwój socjologii w skali całego świata. Po II wojnie światowej pojawiło się zresztą kolejne pokolenie badaczy związanych z omawianą tradycją, nazywanych czasami drugą szkołą chicagowską. Moderator konferencji Beata Szluz, zapowiadając wystąpienie profesora Czekaja, oznajmiła, że „będzie to prawdziwa uczta intelektualna”. Chcąc zobrazować trafność użytego stwierdzenia, trzeba przyznać, że zaprezentowany przez prelegenta styl wywodu może być przykładem klasycznej definicji retoryki, zgodnie z którą retoryka jest mocą wynajdywania wszystkiego, co w mowie może mieć znaczenie przekonujące (Arystoteles, IV w. p.n.e.).

Drugą część konferencji bardzo interesującym referatem pt. *Myśleć złożonością, czyli jak rozumieć i badać współczesne społeczeństwo?* rozpoczęła Iwona Przybył z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu. Jej wystąpienie poświęcone było jednemu z wyzwania, przed którym stoi dzisiaj socjologia jako nauka. Referat autorki obejmował trzy zasadnicze kwestie: jak rozumieć nowoczesne społeczeństwo, jakie wyzwania stoją dzisiaj przed socjologią oraz jak badać społeczeństwo? Najbardziej centralną cechą dzisiejszego świata – jak podkreśliła I. Przybył – jest błyskawicznie rosnąca złożoność społeczeństwa. Odnosząc się szerzej do tego stwierdzenia, prelegentka zwróciła uwagę, że *złożoność* jest pojęciem opisującym nasz świat i nie oznacza różnorodności ani różnaitości, ale wielość elementów oraz wielość relacji między tymi elementami – relacje o skomplikowanej przyczynowości i nieprzewidywalnych skutkach. Pojęciem, które zdaniem Autorki można uznać za najbardziej istotne do opisu złożoności, jest „układ wielu indywiduów”. Co najważniejsze, w układach złożonych obecni są nie tylko ludzie, ale także ‘agenci pozaludzcy’: przedmioty, zwierzęta, rośliny i technologie (agentem jest każda istota/rzecz, której udaje się modyfikować inną). Współcześnie nastąpił zanik rozróżnienia na to, co biologiczne, techniczne i społeczne. Kluczową rolę odgrywają zaś fluktuacje i nieliniowość.

Kontynuując swoją refleksję, prelegentka stwierdziła, że wyzwaniem dla socjologii jest włączenie do obszaru jej zainteresowań refleksji nad złożonością (dotąd refleksja ta jest obecna w dyskursie naukowym,

ale poza polem socjologicznym, m.in. w psychologii, fizyce, matematyce, filozofii), co wiąże się z koniecznością, po pierwsze: zmiany paradygmatu, po drugie: tworzenia nowych kategorii analitycznych (np. emergencji złożoności i emergencji prostoty), i po trzecie: tworzenia nowego języka (co dawno uczyniła np. psychologia czy antropologia, np. pojęcie up-close view). Ostatnią kwestią była próba odpowiedzi na pytanie o to, jak badać społeczeństwo. Omówiono dwie pokusy, jakie mogą towarzyszyć badaczowi: redukcjonizm oraz eskalację (teleskopowanie). Zaprezentowano także ideę metodologii uczestnictwa wizualnego wykorzystującą m.in. technikę ‘speaking-back’ Kathariny Gelber.

Panel ogólny konferencji zamknęło wystąpienie Agnieszki Pawłowskiej pt. *Rzeczy złożone uprościć, czyli jak badać współczesny sektor publiczny?*, natomiast podsumowaniem ostatecznym tej części spotkania była wspólna dyskusja z ekspertami. Po zakończeniu debaty eksperckiej rozpoczęto trzecią część konferencji, w trakcie której doktoranci mieli okazję uczestniczyć w panelach warsztatowych. Podczas spotkań młodzi adepci nauki zaprezentowali koncepcje swoich dysertacji, ze zwróceniem szczególnej uwagi na metodologię badawczą: metody, techniki, narzędzia. Jak się okazało, uwagi, sugestie i wskazówki ekspertów były dla przyszłych naukowców niezwykle wartościowe. Przykładem żywego zainteresowania tematyką konferencji mogą być zaobserwowane scenki sytuacyjne, czyli dyskusje ekspertów z doktorantami, które z sali Uniwersytetu przeniosły się na długo potem do sali obiadowej. Uroczysty obiad był niezwykle miłym akcentem, który zakończył czwartą i ostatnią część I Konferencji Naukowej Doktorantów pod nazwą „Socjologia – szkoły, paradygmaty, kierunki badań. Warsztaty mistrzów – edycja 2018”. Mając za sobą tak cenne doświadczenie, pozostaje mieć nadzieję, że tego typu spotkanie nie należy do ostatnich.